

SA BUKA TE EZARA Sa Vinabakala

Sa buka te Ezara si na hinodadi ri karua buka Koronikolo, sapu tozia sa pinule tadi kaiqa rina tie Ziu ta raovodi^d pa Zerusalema. Sari na tinⁿona saripu ta evaⁿa si ta veko variluli gua hire: (1) Sa puku tie Ziu kekenu ta raovodi saripu taluarae pa Pinaqaha popoa Babiloni pa ginarunu te Saerasi, sa baⁿara lavata pa Pesia. (2) Ta kuri pule sa Zelepade meke tava madi, meke tava leana pule sa vinahesina Tamasa pa Zerusalema. (3) Hola kaiqa vuaheni si keke puku tie Ziu si pule la pa Zerusalema pa tinuraⁿa te Ezara. Keke tie tumatumaena pa tinarae te Tamasa si asa, sapu toka ni sari na tie pude tavete pulea sa hahanana linotu meke sa kinokoa pa korapana sa butubutu pude kopu nia sa lotu pa linulina sa Tinarae te Tamasa.

Sari na Nⁿati Pinaqapaqahana sa Buka

Sa pinule kekenu pa tinarao^vo. Hinia 1:1 kamo hinia 2:70

Ta kuri pule sa Zelepade meke tava madi. Hinia 3:1 kamo hinia 6:22

Pule turanⁿi Ezara sari kaiqa tie ta raovodi. Hinia 7:1 kamo hinia 10:44

Va Turua Saerasi sa Tinarae Pude Pule sari na Tie Ziu

¹ Pa vuaheni kekenu sipu koa baⁿara se Saerasi pa Pesia, si va gorevura ia e Zihova gua sapu zama nia Sa koasa poropita Zeremaea.* Ke va gevuru ia Sa sa bulona e Saerasi pude tozi vura nia si keke tinarae ninⁿirana; kubere

* 1:1 Zeremaea si tozia sapu kote pule maedi rina tie Izireli hola zuapa navulu vuaheni.

gore nia meke garunu vura nia sa pude ta tiro pa doduru vasina pa nana binaṅara, sapu guahe:*

² “Hie sa tinarae te Saerasi, sa baṅara lavata pa Pesia: ‘E Zihova sa Tamasa pa Maṅauru, si va baṅara au si arau pa doduruna sa kasia popoa, meke vizatau Sa pude kuri ponía si keke Zelepade Tanisa pa Zerusalema pa Ziuda.* ³ Mani koa koa gamu doduru na tinoni se Zihova. Mamu pule la pa Zerusalema pa Ziuda si gamu; mamu kuri pulea sa Zelepade te Zihova, sa Tamasa tadi na tie Izireli, sa Tamasa sapu tavahesi pa Zerusalema. ⁴ Be kaiqa rina tinoni Ziu ta raovodi si hiva pude pule gua, si kaqu poni ni rina turaṅadia pu koa kapae sari na vinari tokae hire: arini pu koa hola pa kaiqa popoa, si kaqu va namanama poni siliva, na qolo, na vinabeo, meke na kurukuru made nenedi, meke na vinariponi si arini, pude tana Zelepade te Tamasa pa Zerusalema,’ gua si asa.”

⁵ Meke sari na palabatu pa butubutu Ziuda, meke Benisimane, sari na hiama, sari na tie Livaeti, meke sari doduru pu sovuti Tamasa bulodi, si va namanama pude pule meke kuri pulea sa Zelepade te Zihova pa Zerusalema. ⁶ Sari na turaṅadia si toka ni si arini sapu ponini soku tiṅitona guahe: guana tiṅitona saripu ta tavetae siliva na qolo, meke kaiqa tiṅitona pule, na bulumakao na sipi, meke kaiqa tiṅitona arilaedi tugo, meke na vinariponi saripu variponi moka lani rini koasa Zelepade.

⁷ Va pule la i e Saerasi sari na vovoina meke na kapa, saripu vagi sa baṅara Nebukaneza koasa Zelepade pa Zerusalema, saripu vekoi sa koasa zelepade tadi nana tamasa. ⁸ Valani Saerasi si arini koe Mitiredati, sa palabatu kopu poata tanisa baṅara sapu kubere gorení sa sari na

* 1:1 Zer 25:11, 29:10 * 1:2 Ais 44:28

vinarigaraedi rina t_in_it_on_a meke vala i sa koe Sesebaza sa qavuna pa Ziuda. ⁹⁻¹⁰ Sa ninaedi rini si hire: sari na vovoina saripu ta tavetae qolo koasa vinariponi si ka tolon_avulu puta. Sari na vovoina saripu ta tavetae siliva koasa vinariponi si ka keke tina. Kaiqa pule vovoina si ka hiokona sia. Sari na vovoina qolo hitekedi si ka tolon_avulu puta. Sari na vovoina siliva hitekedi si ka made gogoto manege puta. Kaiqa votiki vovoina pule si ka keke tina.

¹¹ Sa ninaedi ri doduru hire si ka lima tina made gogoto puta vovoina pu ta tavetae qolo na siliva meke kaiqa t_in_it_on_a pule saripu paleki e Sesebaza, sipu taluarae si asa meke sari kaiqa tie ta raovodi pa vasileana Babiloni pude pule la pa Zerusalem, gua.

2

Sari na Ninaedi rina Tututi Tie pu Kekere Pule koari na Dia Tinaraovo
(*Nehemaea 7:4-73*)

¹ Sokudi rina tie ta raovodi si taluarae koasa pinaqaha popoa pa Babiloni meke pule la pa Zerusalem pa popoa Ziuda, meke hopeke la koa koari dia vasileana soti. Sari na dia tatamana si na ta raovodi meke koa pa popoa Babiloni, sipu tura_a lani sa ba_ara Nebukaneza si arini vasina, guana tie ta pusidi. ² Sari na dia koimata si ari Zerubabele, Zosua, Nehemaea, Seraea, Relai, Modekae, Bilisani, Misipa, Biqivai, Rehumi, meke Bana.

Hire sari na pozadi rina hopeke butubutu tie pa Izireli, meke na ninaedi rina hopeke tututi saripu kekere pule koa sa tinaraovo:

³⁻²⁰ Sari na tuna e Parosi si karua tina keke gogoto zuapa _avulu rua,
sari na tuna e Sepatia si _aeta gogoto zuapa _avulu rua,
sari na tuna e Araha si zuapa gogoto zuapa _avulu lima,

sari na tuna e Pahati Moabi (Sa butubutu te Zesua meke Zoabi) si karua tina vesu gogoto manege rua,
 sari na tuna e Elami si keke tina karua gogoto lima
 ɲavulu made,
 sari na tuna e Zatu si sia gogoto made ɲavulu lima,
 sari na tuna e Zakai si zuapa gogoto onomo ɲavulu
 puta,
 sari na tuna e Bani si onomo gogoto made ɲavulu rua,
 sari na tuna e Bebai si onomo gogoto hiokona ɲeta,
 sari na tuna e Azaqadi si keke tina karua gogoto hiokona
 rua,
 sari na tuna e Adonikami si onomo gogoto onomo
 ɲavulu onomo,
 sari na tuna e Biqivai si karua tina lima ɲavulu onomo,
 sari na tuna e Adini si made gogoto lima ɲavulu made,
 sari na tuna e Atera pa tututi te Hezikaea si sia ɲavulu
 vesu,
 sari na tuna e Bezai si ɲeta gogoto hiokona ɲeta,
 sari na tuna e Zora si keke gogoto manege rua,
 sari na tuna e Hasumi si karua gogoto hiokona ɲeta,
 sari na tuna e Qibara si sia ɲavulu lima.

²¹⁻³⁵ Sari na tinoni pu ari tiatamadia koa koari na vasileana
 nomadi hire si pule tugo pa tina raovo pa Babiloni:

pa Betilihema si keke gogoto hiokona ɲeta,
 pa Netopa si lima ɲavulu onomo,
 pa Anatoti si keke gogoto hiokona vesu,
 pa Azamaveti si made ɲavulu rua,
 pa Kiriati Zearimi, Kepira, meke Biaroti si zuapa gogoto
 made ɲavulu ɲeta,
 pa Rama meke Qeba si onomo gogoto hiokona eke,
 pa Mikimasi si keke gogoto hiokona rua,
 pa Betolo meke Ai si karua gogoto hiokona ɲeta,
 pa Nebo si lima ɲavulu rua,
 pa Maqabisi si keke gogoto lima ɲavulu onomo,

koasa keke votiki Elami pule si keke tina karua gogoto
 lima navulu made,
 pa Harimi si neta gogoto hiokona puta,
 pa Lodi, Hadidi, meke Ono si zuapa gogoto hiokona
 lima,
 pa Zeriko si neta gogoto made navulu lima,
 pa Sena si neta tina onomo gogoto tolonavulu puta.

³⁶⁻³⁹ Hire sari na pozadi rina tututi hiama saripu kekere
 puledi koa sa tinaravo:

sari na tuna Zedaia sa tututi te Zosua si sia gogoto zuapa
navulu neta,
 sari na tuna Ima si keke tina lima navulu rua,
 sari na tuna Pasahuru si keke tina karua gogoto made
navulu zuapa,
 sari na tuna Harimi si keke tina manege zuapa,

⁴⁰⁻⁴² Sari na tututi pa butubutu Livae saripu vura pule
 koasa tinaravo:

Zesua meke Kedimieli pa tututi te Hodavaea si zuapa
navulu made,
 sari na tie kerakera pa Zelepade,
 sarini pu tuti gore mae koe Asapa si keke gogoto
 hiokona vesu,
 sari na tie kopu pa Zelepade saripu tuti gore mae koe
 Salumu, Atera, Talamoni, Akubo, Hatita, meke Sobai
 si keke gogoto tolonavulu sia.

⁴³ Sari na tie tavetavete pa Zelepade saripu kekere pule
 koasa tinaravo:

arini pu tuti gore mae koe Ziha, Hasupa, Tabaoti,

⁴⁴ Kerosi, Siaha, Padoni,

⁴⁵ Lebana, Haqaba, Akubo,

⁴⁶ Haqaba, Salamae, Hanani,

⁴⁷ Qideli, Qaha, Reaia,

⁴⁸ Rezini, Nekoda, Qazamu,

⁴⁹ Uza, Pasea, Besai,

⁵⁰ Asina, Meunimu, Nepusimi,

⁵¹ Bakubuki, Hakupa Harahura,

⁵² Baziluti, Mehida, Harasa,

⁵³ Barakosi, Sisera, Tema,

⁵⁴ Nezia meke e Hatipa.

⁵⁵ Sari na tie pu tuti gore mae koa rina nabulu te Solomone saripu pule koa sa tinaraovo:

sari na tuna e Sotai, Hasopereti, Peruda,

⁵⁶ Zala, Darakoni, Qideli,

⁵⁷ Sepatia, Hatili, Pokereti Hazabaimi, meke Ami.

⁵⁸ Sa doduruna sa ninaedi rina tie pu tuti gore maedi koa rina tie tavetavete pa Zelepade meke sari na nabulu te Solomone, arini pu pule maedi koa sa tinaraovo si ari ka neta gogoto sia navulu rua.

⁵⁹⁻⁶⁰ Koa dia si ka onomo gogoto lima navulu rua pu tuti gore mae koe Delaea, Tobaia, meke Nekoda saripu kekere pule koasa tinaraovo, arini pu koa koari na vasileana nomadi pa Tele Mela, Tele Harasa, Kerubi, Adoni, meke Ima, ba lopu boka va sosodei rini sari na tuti dia koasa butubutu Izireli.

⁶¹⁻⁶² Kaiqa rina tie pa tututi hiama si lopu boka ta dogoro sari dia tututi ta kuberedi pude va sosodea sa dia ginore mae: Ari Hobaia, Hakozi, meke e Bazilai. Keke ri kasa koasa tututi hiama te Bazilai sa hiama si haba ia sa si keke barikaleqe pa tututi te Bazilai tie pa Qileadi meke vagia sa sa pozana sa tututi tanisa roana. Sina lopu boka va sosodei rini sapu pae soto gua si arini koasa dia tuti, ke lopu tava malumu si arini pude somana pa tinavete hiama.

⁶³ Tozi ni sa qavuna tadi na tie Ziu si arini sapu lopu kaqu somana koari na hiama pude henahena si arini koa rina ginani sapu tava vukivukihi la koe Tamasa osolae pana koa nana tu si keke hiama sapu boka nanasia sa Tamasa koari

na Urimi meke na Tumimi^{d.*}

⁶⁴⁻⁶⁷ Sa ninaedi ri doduru tie ta raovodi pu ele pule mae si ari ka made navulu rua tina, neta gogoto onomo navulu puta:

sari na nabulu koreo na vineki si ari ka zuapa tina neta gogoto tolonavulu zuapa,
sari na tie kerakera, tie na barikaleqe, si ari ka karua gogoto puta,
sari na hose si ka zuapa gogoto tolonavulu onomo,
sari na miulu si karua gogoto made navulu lima,
sari na kameli si made gogoto tolonavulu lima,
meke sari na don'ki si onomo tina zuapa gogoto hiokona puta.

⁶⁸ Meke sipu kamo sari na tie ta raovodi koasa vasina tanisa Zelepade te Zihova pa Zerusalem, si kaiqa rina koimata koari na butubutu, si vala moka ni sari na vinariponi, pude toka nia sa kinuri pulena sa Zelepade koasa vasina koana. ⁶⁹ Vala beto ni rini sapu gua boka ia rini koasa tinavete asa, meke sa vinarigarana sa vinariponi, si kamo ka lima gogoto kilo mamatana sa qolo, meke karua tina vesu gogoto kilo mamatana sa siliva, meke keke gogoto poko hiam. ⁷⁰ Sari na hiam, na tie Livaeti, meke kaiqa rina tie kerakera, na tie kopu Zelepade, meke sari na tie tavetavete pa Zelepade si koa koari na dia vasileana soti. Sari doduru tie Izireli pule si la koa koari na vasivasileana vasina pu mae guadi tatasana.*

3

Podalae Pule sa Vinahesi

¹ Koasa sidara vina zuapa si ele koa beto pa dia vasivasileana soti sari doduru tie Izireli saripu pule maedi

* 2:63 Sa hiam si tavetavete nia sa Urimi meke sa Tumimi pude vagia sa vinizavizata te Zihova. Mi tiroa Ekisidasi 28:30. * 2:70 1 Koron 9:2; Nehe 11:3

koasa tinaraovo. Varigara pa Zerusalemā sari doduru,
² meke se Zosua sa tuna e Zozadaki, meke sari hiama turaṇana, meke e Zerubabele sa tuna e Silitili, meke sari na turaṇana, meke tavete pulea rini sa hope tanisa Tamasa tadi na tie Izireli, pude boka va uququ pulei rini sari na vina vukivukihi pa korapa vina turu, sapu ta kubere koasa tinarae te Mosese, sa tie te Tamasa.* ³ Sari na tie ta raovodi pu kekere puledi si matagutu ni rini sari na tie pu koadi koasa popoa sana, ba tavete pulea tugo rini sa hope vasina pu koa kekenu sa. Meke tiqe podalae va uqu pule i rini sari na vina vukivukihi vasina, munumunu na veluvelu.* ⁴ Tavetia tugo rini sa Inevaṇa Vina Balabaladi rina Dia Ipi pa Qega pa guguana sa tinarae. Hopeke rane si taveti rini sari na vina vukivukihi saripu ta hivae koasa rane sana. * ⁵ Sipu ele hola sa Inevaṇa Vina Balabaladi rina Dia Ipi pa Qega si taveti tugo rini sari na vina vukivukihi doduru rane, meke taveti sari na vina vukivukihi va uququ pa hopeke Inevaṇa Sidara Vaqura, meke koari hopeke vinarigara koari na toতোসো tavahesi se Zihova koari na inevaṇa hopedi, gua tugo sari doduru vinariponi na vina vukivukihi saripu ta vala moka koe Zihova.* ⁶ Lopu ele podalae kuri pulea rina tinoni sa Zelepade, ba ele podalae va vukivukihi la tu koe Zihova si arini pa rane kekenu koasa sidara vina zuapa.

Podalae Ta Kuri Pule sa Zelepade

⁷ Sari na tinoni si vala ni sari na poata pude tabari sari na tie peqo patu meke na kamada. Meke poni ginani na vaeni meke sari na oela olive pude ta garunu la koari na vasileana nomadi pa Taea meke Saedoni, pude varihobei huda sida pa Lebanoni gua, saripu kaqu ta babana mae pa

* 3:2 Ekd 27:1 * 3:3 Nab 28:1-8 * 3:4 Nab 29:12-38 * 3:5 Nab 28:11 kamo hinia 29:39

kolo kamo pa vasileana Zopa. Sari doduru pu gua hire si ta tavete pa vina malumu te Saerasi, sa baṅara lavata pa Pesia.

⁸ Ke, koasa sidara vina rua, koasa vuaheni pa mudina sapu pule mae si arini koasa vasina tanisa Zelepade pa Zerusalem, si podalae tavetavete si arini. E Zerubabele sa tuna Silitili, Zosua na tuna Zozadaki, meke sari doduru turaṅadia, sari na hiam, meke sari na tie Livaeti, meke gua tugo sari doduru pu ta raovodi, saripu pule mae pa Zerusalem, si somana pa tinavete. Sari doduru tie Livaeti, saripu hiokona vuahenidi meke sage, si va palabatu i rini pa tinavete kinuri pulena sa Zelepade. ⁹ Hire sari na tie pa butubutu te Livae saripu kopu nia sa kinurina sa Zelepade te Tamasa: E Zesua meke sari na tuna meke turaṅana, meke e Kedimieli meke sari na tuna saripu mae guadi pa tutina e Hodavaea, meke sari na tuna e Henadadi, meke sari na turaṅadia. ¹⁰ Sipu podalae nia rina tinoni sa kinurina sa Zelepade, sari na hiam pu pokopoko ni sari na poko tana hiam, si turu taṅini dia sari na buki, meke sari na tie Livaeti, pu tuti gore maedi koe Asapa si turu tugo vasina, taṅini dia sari na sibolo. Vahesia rini se Zihova koasa gugua sa vinaturu sapu gore mae pa totošo tanisa baṅara Devita.* ¹¹ Kera nia rini sa vinahesina e Zihova, meke kera pilipule nia rini sa kinera sapu guahe:

“Leana se Zihova, sa Nana tataru nabuna koe Izireli, si koa hola ninae rane.”

Meke kukili va niṅirae sari na tinoni. Vahesia rini se Zihova, sina ele podalae veko ni rini sari na patu kekenu koasa Zelepade.* ¹² Sokudi sari na hiam barogosodi, na tie Livaeti, meke sari na palabatu koari hopehopeke butubutu saripu ele dogoria sa Zelepade kekenu, si kabo

* 3:10 1 Koron 25:1 * 3:11 1 Koron 16:34; 2 Koron 5:13, 7:3; Sam 100:5, 106:1, 107:1, 118:1, 136:1; Zer 33:11

na talotana. Ba sari kaiqa tie pu koadi vasina si kukili getuqetu. ¹³ Loke tie si boka avoso paqahia sa kinukili getuqetu meke sa kinabo, sina sa vinevehe sapu tavetia rini si ninira sisigiti meke ta avoso pa doduru vasina pa seu.

4

Naqui rina Kana sari na Tie koasa Kinurina sa Zelepade

¹ Meke sipu avoso gilania rina kana tadi na tie pa butubutu Ziuda meke Benisimane sapu korapa kuria rina tie puledi pa tinaraovo sa Zelepade te Zihova, sa Tamasa pa Izireli, ² si la si arini koari Zerubabele meke sari na palabatu tadi na hopeke tututi pa butubutu meke zama i rini, “Mami somana koa gamu pa kinurina sa Zelepade, ura vahesi ia tugo gami sa mia Tamasa gua tugo sapu tavetia gamu, meke ele hoke va vukivukihi la ia gami si Asa podalae koari na rane te Esarahadoni, sa banara Asiria sapu turana va kamo gami tani*,” gua si arini.*
³ Ba olana la i ari Zerubabele, e Zosua, meke sari doduru palabatu koari na hopeke tututi pa butubutu, “Loke mia tinavete koa gami si gamu koasa kinurina sa Zelepade tanisa mami Tamasa, ba gami mo telemami si kaqu kuri poniasa se Zihova, sa Tamasa pa Izireli, gua sapu garununi gami e Saerasi, sa nati banara pa Pesia.”

⁴ Meke naqu i ri tiena sa popoa sari tinoni Ziuda, meke va mataguti rini koasa kinurina sa vetu. ⁵ Meke tabari rini sari na koimata pa qavuna pa Pesia pude hukatia sa tinavete koari doduru rane te Saerasi, sa banara pa Pesia, osolae kamo pa binanara te Dariasi.

Hukatia ri na Kana sa Kinuri Pulena sa Popoa Zerusalem

* 4:2 Hire si lopu na tie Ziu. Na tie karovodi si arini. Mi tiro la pa 2 Bana 18:11. * 4:2 2 Bana 17:24-41

⁶ Meke mumudi koasa binaṇara te Zekisi,* pa pinodalaena sa nana binaṇara, si kubere va hakehakei nia rini si keke tinazutu koari na tinoni pa Ziuda meke Zeruselema.* ⁷ Meke koari na rane te Zekisi* sa baṇara pa Pesia, si kubere la sari Bisilamo, e Mitiredati, meke e Tabela, meke sarini pu zukadi, la koe Atazekisesi sa baṇara pa Pesia; ta kubere pa zinama Arameiki, meke ta iliri sa leta asa. ⁸ Guahe sapu kuberia e Rehumi, sa qavuna, meke e Simisai sa tie kubekubere pa qinavuna, la koe Atazekisesi pude zutu la i sari tie pa Zeruselema:

⁹ “Arau Rehumi, sa qavuna pa pinaqaha popoa pa kali lodu rimata koasa Ovuku Iuparetisi, e Simisai sa tie kubekubere pa qinavuna, meke sari doduru koimata varitokae koa gami kara, sapu sari na tie varipitui meke na koimata na palabatu koari na tie ta raovo maedi pa Tiripolisi, Pesia, Ereke, Babiloni, meke na tie Susa saripu na tie pa Elami, ¹⁰ meke sari doduru butubutu pule pu raovo i sa ṇati baṇara lavata se Osibanipala, meke vekoi sa koasa vasileana pa Sameria meke Koari na pinaqaha vasivasileana pa kali lodu rimatana sa Ovuku Iuparetisi, gami kasa si kubere atu koa goi. ¹¹ Ṇati baṇara Atazekisesi, zama valeana atu koa goi si gami na mua nabulu, gami na tie pa pinaqaha vasivasileana pa kali lodu rimatana sa Ovuku Iuparetisi.

¹² Mamu gilania kamahire, baṇara, sapu sari na tie Ziu pu ele luara igo meke mae koa gami pa Zeruselema, si korapa kuri pule ia sa vasileana sapu hoke va gugue la koa rina baṇara lavata. Korapa va hokoti rini sari na barana meke ele podalae kuri pulei sari na vetu. ¹³ Ego, mamu gilania baṇara sapu be ta kuri pule sa vasileana hierana meke be tava hokoto sari na barana, si kote

* 4:6 Keke inilirina pule koasa pozana Zekisi si Ahaserusi. * 4:6 Est 1:1

* 4:7 Atazekisesi si keke kinuberena sa pozana. Keke pule si Zekisi.

korodia tabari sari na takisi meke kaqu ta novala sa vinagi poata tanisa banara. ¹⁴ Sina na nabulu tanisa banara si gami meke lopu leana si pude dogoro gilania gami sa vina kleanorana sa banara, ke totozi atunia gami sa banara, ¹⁵ pude boka tiro i goi sari na mua buka tinozi, vivineidi rina banara kekenu. Kaqu dogori goi koari na kinubekuberedi rina tinavete meke va nonoga ia sapu na vasileana va karikarina sa vasileana hie, tasunana hola koa rina binanara meke na qinavuna pukerane. Gua mo asa si ta raza va inete nia sa vasileana hie. ¹⁶ Tozi nigo gami sa banara sapu be ta kuri pule sa vasileana hie meke be tava hokoto sari na barana si kaqu loke mua kinopu si kaqu koa hola koasa popoa hie pa kali lodu rimata koasa Ovuku Iuparetisi si goi,” gua.

¹⁷ Meke olana la sa banara,

“Koe Rehumi, sa qavuna meke koe Simisai, sa tie kubekubere pa qinavuna, meke sari doduru koimata varitokae koa gamu kara, meke sari doduru koimata pule pu koa pa Sameria meke Pinaqaha Popoa pa Kali Lodu Rimata Koasa Ovuku Iuparetisi.

¹⁸ Ego, kamahire si ele ta tiro meke ta iliri va bakala pa kenuqu rau sa leta sapu garunu mae nia gamu koa gami. ¹⁹ Meke tavetia rau si keke tinarae pude hata ia sa guguana sa hahanana sekesekei tanisa popoa Zerusalem, meke ele tava nonoga sapu podalae pukerane si ele varipera koari na banara sa vasileana asa meke sapu ele ta evana vasina sa vinaripera meke sa sineke tinarae. ²⁰ Meke pukerane si koa banara pa Zerusalem sari na banara niniradi saripu totoli beto nia sa doduru popoa pa kali lodu rimata koasa Ovuku Iuparetisi, meke koarini si ta tabara sari na doduru votiki takisi, na gua. ²¹ Ego, mi tavetia si keke tinarae pude kaqu tava noso sa tinavete tadi na tie hire, meke

pude lopu kaqu ta kuri pule sa vasileana hie osolae tozi vura nia rau si keke tinarae. ²² Mamu kopu pude lopu va mamamatae koasa ginugua hie! Pude vegua ke kaqu gigiri hoboro tu sa *ninova*novalana sa *ba*nara?”

²³ Meke sipu ta tiro pa kenudia ri Rehumu meke e Simisai sa tie kubekubere meke sari na koimata varitokae sa leta tanisa *Nati* *ba*nara Atazekisesi, si tuturei la i rini sari na tie Ziu pa Zerusalemame ke koasa *ninira*nira na binokaboka si va nosoi rini si arini.

Noso sa Tinavete pa Zerusalemame

²⁴ Gua asa, ke noso sa tinavete koa sa Zelepade te Tamasa sapu koa pa Zerusalemame. Noso si asa osolae kamoame sa vuaheni vina ruana sa *bina*nara te Dariasi, sa *ba*nara pa Pesia.*

5

Podalae Pule sa Kinurina sa Zelepade

¹ Meke korokorotae koari na tie Ziu pu koadi pa Ziudame meke pa Zerusalemame sari karuame poropita, ari Haqame meke e Zakaraeame, sa tuna e Ido. Korokorotae sari kara poropita pa korapa pozaname sa Tamasa pa Izireli pu korapa kopu ni si arini. ² Meke sipu avosi ari Zerubabele, na tuna Silitili meke Zosua, sa tuna e Zozadake sa inavoso tadi na poropita si podalae kuri puleame rini sa Zelepade te Tamasa sapu koa pa Zerusalemame meke koa varitokae koarini sari na poropita te Tamasa.*

La Sosoara sa Qavuna Sameria

³ Pa totosoname asa si la koarini se Tatenai, sa qavuname pa Pinaqahame Popoame pa Kali Lodu Rimataname sa Ovukume Iuparetisime meke e Setabozenaimeme sari na dia koimata pa qinavuname meke zama guame hie koarini, “Esei poninime gamu

* 4:24 Haq 1:1; Zak 1:1 * 5:2 Haq 1:12; Zak 4:6-9

sa vina malumu pude kuria sa Zelepade hie meke pude va hokotia sa vetu hie?” ⁴ Meke nanasa ni tugo rini si hire, “Ari sei sari na pozadi rina tie pu korapa totoli pa tinavete?” gua. ⁵ Ba korapa kopu totoko ni sa dia Tamasa sari na koimata tadi na tie Ziu, ke lopu va noso i rini osolae kamo koe Dariasi si keke tinozi meke pule koarini sa hinobena sa leta asa. ⁶ Hie tugo sa leta sapu garunu la nia e Tatenai, sa qavuna pa Pinaqaha Popoa pa Kali Lodu Rimata koasa Ovuku Iuparetisi meke se Setabozenai meke sari kaiqa nana koimata pa qinavuna, la koe Dariasi sa baṇara. ⁷ Garunu la nia rini koasa sa leta sapu ta kubere guahe:

“Koa goi Dariasi, sa baṇara, mu koa pa binule. ⁸ Mamu gilania baṇara sapu ele la si gami koasa pinaqaha popoa pa Ziuda, vasina koa sa Zelepade tanisa Tamasa lavata. Korapa ta kuri si asa koari na patu nomadi meke ele ta veko pa goba sari na labelabete. Korapa ene valeana sa tinavete pa dia tinolitolie. ⁹ Meke nanasi gami sari na koimata vasina meke zama guahe si gami, ‘Esei na poni gamu vina malumu pude kuria sa Zelepade hie meke pude va hokotia?’ ¹⁰ Nanasa ni tugo gami sari na pozadia pude boka gilani goi, pude boka kubere vagi gami sari na pozadi rina palabatu pu koimata nia sa tinavete.

¹¹ Meke gua mo hie sa dia inolana koa gami, ‘Gami sina nabulu te Tamasa pa Maṇauru meke na pepeso, meke korapa kuri pulea gami sa vetu sapu ta kuri pukerane, sapu kuria na va betoa keke baṇara Izireli nomana. ¹² Ba sina va bugoria ri tamamami sa Tamasa lavata pa Maṇauru, ke veko vala i Sa sarini pa li-mana Nebukaneza, sa baṇara pa Babiloni, pa butubutu Kaladea pude huaria sa Zelepade hie meke raovo lani pa

popoa Babiloni sari na tiena.* ¹³ Ba pa vuaheni kekenu te Saerasi, sa baṇara Babiloni, si va vuraia Saerasi sa baṇara si keke tinarae pude kaqu ta kuri pule sa Zelepade te Tamasa hierana, gua.* ¹⁴ Meke ele va vura pule mae ni tugo Saerasi sa baṇara pa Babiloni sari na tinirona tana vinalesi, qolo na siliva tanisa Zelepade te Tamasa saripu zau vagi Nebukaneza koasa Zelepade pu koa pa Zeruselema meke paleke veko mae ni koe Sesebaza sa tie sapu va turua sa pude na qavuna pa pinaqaha popoa Ziuda. ¹⁵ Meke garunu la nia sa si asa meke zama, “Mamu vagi sari na likakalae hopedi hire, mamu la veko pule ni pa Zelepade sapu kaqu kuri pulea goi pa Zeruselema koasa nana poni vetu pukerane,” gua. ¹⁶ Ke mae se Sesebaza meke veko lani sari na patu nomadi pude podalae kuri pulea sa Zelepade te Tamasa. Meke kamo kamahire si korapa ta kuri si asa meke lopu ele beto!’ gua si arini.

¹⁷ Gua asa, be leana koasa baṇara si mani ta hata si asa koari na buka tinozi sapu tozia sa tinavete tanisa baṇara pa Babiloni pude dogoro va sosodea be tava vura si keke tinarae koe Saerasi sa baṇara. Sa tinarae asa si pude kuri pulea sa Zelepade hierana te Tamasa pa Zeruselema, meke sa baṇara si mani tozi mae nia sa nana hiniva koasa tinavete hie,” gua si arini.

6

Ta Dogoro Pule sa Tinarae te Saerasi

¹ Ke va turua Dariasi sa baṇara lavata si keke vina turu pude hata ia sa kinubekubere tadi na baṇara saripu ta kopue pa Babiloni gua. ² Meke koa tu pa vasileana nomana pa Ekebatana si asa pa pinaqaha popoa Media, vasina tu si

* 5:12 2 Baṇ 25:8-12; 2 Koron 36:17-20; Zer 52:12-15 * 5:13
Ezr 1:2-11

ta dogoro sa pepa ta viqusuna, vasina koa sa kinubekubere sapu guahe:

³ “Koasa vuaheni kekenu sipu koa baṅara se Saerasi sa baṅara lavata, si garunu nia sa si keke tinarae, sapu sa Zelepade pa Zerusalemā si kaqu ta kuri pule, gua. Meke vasina tu kaqu ta tavete sari na vina vukivukihi va uququ. Sa Zelepade si kaqu ka hiokona zuapa mita labena, meke ululuna. ⁴ Sari na goba si pude ta tavetae huda pana uludi ri ka ṅeta vinari hakehakei patu. Sari doduru hinoluholu si kaqu ta tabara koasa tie kopu poata tanisa baṅara. ⁵ Gua tugo sari na tinitoṅa ta tavetae pa qolo na siliva saripu paleke lani sa baṅara Nebukaneza pa Babiloni, saripu ta vagidi koasa Zelepade pa Zerusalemā, si pude tava pule la koasa vasina pu ele koadi rini, pa korapa Zelepade te Tamasa pa Zerusalemā.”

Ta Zamae koe Dariasi sa Tinavete pude Lopu Makudo

⁶ Meke garunu la nia Dariasi sa inolaṅa guahe:

“Koe Tatenai, sa qavuna pa Kali Lodu Rimata pa Iuparetisi, Setabozenai, meke sari doduru mua palabatu pa qinavuna pa Kali Lodu Rimata pa Iuparetisi, mi rizu va seu koasa Zelepade pa Zerusalemā.

⁷ Mamu lopu la sosoaria sa tinavetena sa Zelepade, mani tavetia sa qavuna pa Ziuda, meke sari na koimata tadi na tie Ziu sa Zelepade te Tamasa, vasina tugo sapu ele turu si asa tatasana. ⁸ Garunu gamu rau si gamu, pude mamu tokani sarini pu kuri pulea si asa. Sari na dia lipulipu si kaqu tuturei ta tabara koasa poata tana baṅara, saripu ta vagidi pa takisi pa kali lodu rimata pa Iuparetisi. Ke lopu ta sosoara sa tinavete. ⁹ Doduru rane si lopu kaqu makudo vala ni gamu koari na hama pa Zerusalemā gua sapu hiva ni rini: sari

na tuna bulumakao kokoreo, na sipi kokoreo babe na lami kokoreo pude na vina uququ la koe Tamasa pa Maṅauru; na huiti, soloti, vaeni, meke na oela olive tugo. ¹⁰ Guahe si kaqu ta tavete, pude boka vala i rini sari na vina vukivukihi saripu qetu ni Tamasa pa Maṅauru, meke tepa ia sa Nana minana, pude mana nau, meke gua tugo sari na tuqu koreo.

¹¹ Gua pule hie, be keke tie si sekea sa tinarae hie, si kaqu ta daku vura si keke huda pa nana vetu, meke kaqu tava ṅaru sa kukuruna, meke kaqu ta hopere nuquuru pa tinina sa, meke sa nana vetu si kaqu ta evaṅae na vinarigarae remoremo. ¹² Sa Tamasa sapu ele vizatia sa vasina sapu kaqu tavahesi si Asa pa Zerusalem, si mani va kilasi sari na baṅara, babe na butubutu saripu hobeas sa tinarae hie, mi lopu podekia pude huaria sa Zelepade vasina. Arau, Dariasi si kuberia sa tinarae hie. Kaqu tava tabe zoṅazoṅa si asa.”

Hokoto meke Tava Madi sa Zelepade

¹³ Meke gua puta tugo sapu garunu nia sa baṅara lavata, si tavete lulia ri Tatenai sa qavuna, e Setabozenai meke sari dia palabatu pa qinavuna. ¹⁴ Sari na koimata tadi na tie Ziu si tavetavete ṅaliṅali koasa kinurina sa Zelepade. Va hokotia rini sa Zelepade, gua sapu garunu nia sa Tamasa pa Izireli meke ari Saerasi, e Dariasi, meke Atazekisesi, sari na baṅara lavata pa Pesia. Tava ṅaliṅali si arini koari na poropita Haqai meke Zakaraea.* ¹⁵ Va hokotia rini sa Zelepade pa rane vina ṅeta pa sidara Ada* koasa vina onomo vuaheni sipu baṅara se Dariasi, sa baṅara lavata.

¹⁶ Ego, sari na tie Izireli: sari na hiama, na tie Livaeti, meke sari doduru pu pule maedi pa tinaraovo, si va

* 6:14 Haq 1:1; Zak 1:1
ele kamo Pasova.

* 6:15 Sa sidara vina beto pa vuaheni sipu lopu

madi qetuqetu nia rini sa Zelepade. ¹⁷ Meke keke gogoto bulumakao, karua gogoto sipi, meke ka made gogoto tuna sipi kokoreo, si valani rini koasa vina madina sa Zelepade, pude tana vina vukivukihi, meke ka manege rua sari na qoti, pude sa vina vukivukihi tana tinaleosaedi rina sinea, hopeke eke koari ka manege rua butubutu Izireli. ¹⁸ Va madi i tugo rini sari na hiamā meke sari na tie Livaeti koa rina dia tinavete koasa Zelepade pa Zerusalemā, koasa guguana sa vina turu sapu koa pa buka te Mosese.

Sa Inevana Pasova

¹⁹ Sari na tinoni pu puledi pa tinaraovo si tavete qetuqetu nia rini sa Inevana Pasova^d koasa rane vina manege made pa sidara kekenu koasa vuaheni, sipu ele hola sa vina madina sa Zelepade.* ²⁰ Sari doduru hiamā na tie Livaeti, si va via pule ni si arini, meke tava via beto koasa hahanana vina vukivukihi. Sari na tie Livaeti si va matei sari na kurukuru vina vukivukihi Inevana Pasova, pude tadi doduru tie puledi, meke tadi na hiamā, meke tadirini tugo, gua. ²¹ Sa vina vukivukihi hie si hena ia ri doduru tie, pu pule maedi koasa tinaraovo, meke ari doduru pu mae vahesia se Zihova sa Tamasa pa Izireli, meke arini pu ele veko pani sari na hahanana huporodi tadi na tinoni pu koadi koasa popoa sana. ²² Ka zuapa rane tu si tavete qetuqetu nia rini sa Inevana Bereti Loke Isitina^d. Ta sinie qinetuqetu si arini, sina sa banara lavata pa Asiria si tataru ni, ke zukai sa koasa dia tinavete kinuri pulena sa Zelepade te Tamasa pa popoa Izireli.

7

Kamo pa Zerusalemā se Ezara

¹ Soku vuaheni hola gua, sipu banara lavata se Atazekisesi pa Pesia, si koa nana si keke tie pozana Ezara.

* 6:19 Ekd 12:1-20

Pitu luli pulea sa sa nana tututi sapu pule la koe Eroni, sa n̄ati hiama kenukenue sapu guahe: Se Ezara si na tuna e Seraea, sa tuna e Azaraea, sa tuna e Hilikaea, ² sa tuna e Salumu, sa tuna e Zedoki, sa tuna e Ahitubi, ³ sa tuna e Amaraea, sa tuna e Azaraea, sa tuna e Meraioti, ⁴ sa tuna e Zerahia, sa tuna e Uzi, sa tuna e Buki, ⁵ sa tuna e Abisua, sa tuna e Pinehasi, sa tuna e Eleaza, sa tuna e Eroni.

⁶⁻⁷ Se Ezara hie si keke tie sikulu valeanana meke tumae valeania sa ginuana sa tinarae sapu vala nia e Zihova, sa Tamasa pa Izireli koe Mosese. Meke ponía sa bañara lavata se Atazekisesi koa sa sari doduru tin̄iton̄a saripu tepai sa, sina ele vagia Ezara sa minana te Zihova sa nana Tamasa. Meke koasa vina zuapa vuahenina sa hinabotu binañara te Atazekisesi, si taluarae pa Babiloni se Ezara meke la pa Zerusalemá. Meke luli koa sa si keke puku tie Izireli, sapu luli somania rina hiama, na tie pa butubutu te Livae, na tie kerakera pa Zelepade, meke na tie kopu pa Zelepade, meke sari na tie tavetavete. ⁸⁻⁹ Taluarae si arini pa Babiloni koasa rane vina keke pa sidara kekenu, meke koasa tinokae te Tamasa, si kamo pa Zerusalemá si arini, koasa rane kekenu pa sidara vina lima. ¹⁰ Vala beto nia Ezara sa nana tinoa koasa vina nonogana meke na tinirona sa tinarae te Zihova, pude tavetavete nia, meke pude va tumatumae ni sari doduru tinarae meke na vina turu tanisa koari na tie Izireli.

Sa Leta sapu Vala nia Atazekisesi Koe Ezara

¹¹ Vala nia Atazekisesi sa leta hie koe Ezara, sa hiama, meke na tie tumatumaena, sapu gilana valeani sari na vina turu saripu ele vala ni e Zihova koari na tie Izireli:

¹² “Sa leta hie si mae guana koa rau, Atazekisesi sa bañara lavata, meke atu koa goi Ezara, sa hiama, meke na tie pu va tumatumae nia sa tinarae te Tamasa pa Mañauru.

¹³ Hie sa qua zinama sapu zama nia rau koari doduru tinoni Izireli, na hiama, na tinoni pa butubutu te Livae, saripu koa pa doduruna sa qua binaⁿara pu hiva pule, si kaqu tava malumu pude luli koa goi meke la pa Zerusalemā. ¹⁴ Ta garunu si goi koa rau meke koari ka zuapa qua tie totoli varitokae, pude doⁿo viliti sari na tinoa tadi na tinoni pa Zerusalemā, meke Ziuda, pude dogori sapu vegugua luli valeana gunia rini sa tinarae tanisa mua Tamasa, sapu ele ronū atu nia Sa koa goi, si be korapa tava tabe valeana koa rini. ¹⁵ Kaqu paleki goi sari na vinariponi qolo, na siliva sapu arau meke sari na qua tie totoli varitokae okoro nia pude poni nia koasa Tamasa pa Izireli, sapu koa pa Nana Zelepade pa Zerusalemā. ¹⁶ Kaqu paleki tugo goi, sari na siliva meke na qolo sapu vagi varigara ni goi pa doduruna sa pinaqaha popoa pa Babiloni, meke sari na vinariponi sapu sari na tie Izireli, meke sari na hiama pu vala moka ni koasa Zelepade tanisa dia Tamasa pa Zerusalemā.

¹⁷ Kaqu kopu valeana nia goi sa mua hinoluholu koasa poata, pude holui sari na bulumakao kokoreo, na sipi kokoreo, na lami, meke na vaeni, mamu va vukivukihi ni koasa hope pa Zelepade tanisa mua Tamasa pa Zerusalemā. ¹⁸ Kaqu tavetavete ni goi sari na qolo na siliva koa holadi pa tinavete gua sapu okoro nia goi, meke sari na turaⁿamu pa korapa hiniva tanisa mia Tamasa. ¹⁹ Kaqu vala ni goi koe Tamasa pa Zerusalemā sari doduru tiⁿitoⁿa saripu ele ta vatu koa goi pude tavetavete ni pa korapa Zelepade, koasa hahanana vinahesi. ²⁰ Meke kaiqa tiⁿitoⁿa pule pu hiva ni goi pude tana Zelepade, si boka vagi goi koasa tie kopu poata tanisa baⁿara.

²¹ Arau Atazekisesi sa baⁿara, si garunu atu nia sa zinama hie koari doduru palabatu kopu poata, saripu

koa koari doduru Pinaqaha Popoa pa Kali Lodu Rimata pa Iuparetisi. Mamu tuturei vala ni koe Ezara sari na tin^ona sapu gua tepai sa. Sa tie hie, si na hiama, meke na tie sapu variva tumatumae nia sa tinarae te Tamasa pa Man^aauru. ²² Kaqu ponia gamu podalae ka neta tina made gogoto kilo siliva ka manege puta tina kilo huiti, karua tina lita vaeni, karua tina lita oela olive, meke soloti sokudi gua sapu ta hivae. ²³ Kaqu kopu valeana si gamu, pude va hia i sari doduru tin^ona sapu hiva ni sa Tamasa pa Man^aauru pude tana Zelepade. Ke mamu kopu sisigiti nia, pude lopu kaqu bugoro nau Sa si arau, babe arini pu kaqu ban^aara luli mae pa mudiqu rau. ²⁴ Lopu tava malumu hokara si gamu, pude vagia si keke vasi takisi koari na hiama, meke koari na tie Livaeti, na tie kerakera, na tie kopu pa Zelepade, na tie tavetavete pa Zelepade, babe keke tie sapu ari nana ginugua pu soto la gua koasa Zelepade hie.

²⁵ Agoi Ezara, si mamu tavetavete nia sa tinumatumae sapu ponigo sa mua Tamasa, pude vizati sari na palabatu va ene tinavete, na tie varipitui, pude totoli ni sari doduru tie pa tin^ooto, saripu koa pa kali lodu rimata pa Iuparetisi saripu toa koasa Tinarae tanisa mua Tamasa. Kaqu va tumatumae nia goi sa Tinarae te Tamasa isa koari na tie, pu lopu ele tumae nia sa Tinarae. ²⁶ Be sekea keke tie sa Tinarae tanisa mua Tamasa babe sa tinarae tanisa bina^aara taqarau, si kaqu tuturei tava kilasa si asa pa minate, babe ta raovo la pa votiki popoa, babe ta zau vagi sari nana tinagotago, babe ta veko pa vetu varipusi si asa,” gua sa leta.

Vahesia Ezara sa Tamasa

²⁷ Zama se Ezara, “Mani tavahesi se Zihova, sa Tamasa tadi na tiatamada! Ele ponia se Zihova sa inokoro koasa ban^aara lavata, pude va lavatia se Zihova koasa Zelepade pa Zerusalem. ²⁸ Koasa minana te Tamasa, si ele tataru

nau sa banara lavata si arau, meke sari na nana tie totoli varitokae, meke sari doduru nana palabatu arilaedi. Se Zihova sa qua Tamasa si ele poni nau sa minataqara, meke boka zama ososo ni rau sari na palabatu koari hopeke butubutu pa Izireli, pude somana luli pule koa rau,” gua.

8

Sari Puku Pozadi ri Nati Palabatu Ziu pu Luli La koe Ezara pa Zerusalem

¹ Hire sari na palabatudi rina butubutu tadi na tamadia pu koa pa tinaraovo pa Babiloni pu pule mae tura^{nae} koe Ezara pa Zerusalem pa totoo sipu koa banara se Atazekisesi:

² Qesomu pu tuti gore mae koe Pinehasi,
se Daniela pu tuti gore mae koe Itamara,

Hatusi sa tuna Sekanaea pu tuti gore mae koe Devita,

³ Zakaraea pu tuti gore mae koe Parosi. Somana nia sari keke gogoto lima ^{na}navulu tie tura^{nana} pa tutina e Parosi.

⁴ Eliehoenai sa tuna e Zerahia pu tuti gore mae koe Pahati Moabi, meke koasa si luli sari karua gogoto tie;

⁵ Sekanaea sa tuna Zahazieli pu tuti gore mae koe Zatu. Somana nia ^{na}meta gogoto tie.

⁶ Ebedi sa tuna Zonatani pu tuti gore mae koe Aidini. Somana nia lima ^{na}navulu tie.

⁷ Zesaea tuna Atalaea pu tuti gore mae koe Elami. Somana nia vesu ^{na}navulu tie.

⁸ Zebadaea sa tuna Maekolo pu tuti gore mae koe Sepatia. Somana nia karua gogoto manege vesu tie.

⁹ Obadaea sa tuna Zehieli pu tuti gore mae koe Zoabi. Somana nia karua gogoto manege vesu tie;

¹⁰ Selomiti sa tuna Zosipia pu tuti gore mae koe Bani. Somana nia keke gogoto onomo ^{na}navulu puta tie.

- ¹¹ Zakaraea sa tuna Bebai pu tuti gore mae koe Bebai. Somana nia hiokona vesu tie.
- ¹² Zohanana sa tuna Hakatani pu tuti gore mae koe Azaqadi. Somana nia keke gogoto manege puta tie.
- ¹³ Elipeleti, e Zeueli, meke e Semaea pu tuti gore mae koe Adonikami. Somana koa arini si onomo navulu tie.
- ¹⁴ Ari Utai, e Zakura, pu tuti gore mae koe Biqivai. Somana koarini si ka zuapa navulu puta tie.

Hatai Ezara sari na Tie pa Butubutu Livae

¹⁵ Varigara ni rau si arini pa kalina sa kolo sapu la gua pa Ahava, meke vasina si koa ka neta rane si gami pa ipi. Sipu hopiki ni rau sari na tinoni meke sari na hiama si lopu dogori rau koa rini sari na tie Livaeti. ¹⁶ Ke tioko va mae i rau sari Elieza, e Arieli, e Semaea, e Elinetani, e Zaribi, e Elinetani, e Netani, e Zakaraea, meke e Mesulama sapu sari na nati palabatu, meke sari Zoiaribi, e Elinetani saripu na tie gilagilana pa kinubekubere hope. ¹⁷ Garunu lani rau koe Ido sarini, pude tozi nia rini meke sari na turanana saripu tuti gore maedi koari na tie tavetavete pa Zelepade pu korapa koa pa Kasipia, pude garunu maeni koa gami sari kaiqa tie tavetavete tanisa Zelepade te Tamasa. ¹⁸ Meke pa korapa tataru varitokae tanisa Tamasa pu somana koa gami si ta garunu mae koa gami si keke tie gilagilana pa butubutu Livae pu tuti gore maena koe Mahili, sapu ta pozae Serebia meke ari ka manege vesu tuna na turanana. ¹⁹ Meke garunu mae nia tugo rini se Hasabia meke se Zesaea saripu tuti gore mae koe Merari, meke ka hiokona tasina na turanadia. ²⁰ Garunu maeni tugo arini si karua gogoto hiokona puta tie tavetavete pa Zelepade saripu vizata veko vata kalei e Devita meke sari nana koimata pude somanae varitokae koari na tie

Livae. Ta kubere sari na pozadi sarini pude boka somana pa tinavete pa Zelepade.

Varavara Va Madia Rini sa Inene pude Ta Leseve pa Tina-suna

²¹ Meke tozi vura nia rau pa taqelena sa kolo Ahava si keke totošo vina madi, pude kaqu va pepekae puleni gami si gami pa kenuna sa mami Tamasa meke pude tepa koa Sa pude turaṅa gami meke tokani gami meke sari na tumami na mami likakalae koari na kana pa mami inene. ²² Sina variva kurekure si pude tepa ia koasa baṅara si keke qeto minate varipera meke na tie koi hose pude varipera ponini gami koasa kana pa mami inene, sina ele tozi nia gami sa baṅara sapu sa limana sa mami Tamasa si varitokae koari doduru pu hata ia si Asa, meke sa ṅiniraṅirana sa Nana binugoro si raza la koari doduru pu etulia si Asa. ²³ Ke koa va madi pa ginani si gami meke tepatepa nia gami sa tinokae te Tamasa meke ele avosia Sa sa mami tinepatepa.

Sari na Vinariponi tanisa Zelepade

²⁴ Meke vizata vata kalei rau si kaiqa koimata koari na hiama, ari Serebia, e Hasabia, meke ka manege puta turaṅadia. ²⁵ Meke pada ponini siliva na qolo rau sarini meke sari na tinitonā sapu na vinariponi tanisa Zelepade tanisa mami Tamasa, sapu variponi ni sa baṅara meke sari na nana nabulu varitokae, meke na koimata pa qinavuna, meke sari doduru tie Izireli. ²⁶ Pada vala i rau pa limadia rini si guahe:

Sa poata siliva si ka hiokona rua tina keke gogoto kilo.

Sari na tinitonā ta tavetae pa siliva si ṅeta tina made gogoto kilo.

Sa poata qolo si ṅeta tina made gogoto kilo mamatana.

²⁷ Ka hiokona besini qolo pu vesu kilo meke lima gogoto qarami.

Karua vovoina boronizi nedaladi saripu arilaedi guana qolo.

²⁸ Meke tozi ni rau sarini, “Madimia koe Zihova si gamu meke tava madidi tugo sari na likakalae guana vinariponi koe Zihova na Tamasa tadi na tiatamamia. ²⁹ Mi kopu ni na va naqiti gamu sarini osolae pana padai gamu sarini pa kenudia rina hiama meke na tie Livaeti meke sari na palabatudi rina butubutu Izireli pa Zerusalema, pa korapa lose tanisa Zelepade te Zihova,” gua si rau. ³⁰ Ke vagia ri hiama na tie Livaeti sa kinopudi ri doduru siliva na qolo, meke sari na likakalae, pude paleke lani pa Zerusalema koasa Zelepade tanisa nada Tamasa.

Topue Taloa si Arini Pude Pule La pa Zerusalema

³¹ Meke taluarae si gami koasa kolo Ahava koasa rane vina manege rua pa sidara kekenu, pude la gua pa Zerusalema. Koa va tukana koa gami sa limana sa mami Tamasa meke va sare gami Sa si gami koari na kana meke koari na tie hikohiko pa sirana. ³² Sipu mae kamo pa Zerusalema si gami si koa ka neta rane vasina. ³³ Koasa rane vina made, pa korapa Zelepade tanisa mami Tamasa si ta pada vala sari na siliva na qolo meke sari na likakalae pa korapa limana Meremoti sa hiama sapu sa tuna e Uraea. Koa turanae koasa se Eleaza sapu sa tuna Pinehasi, meke somana koa koarini tugo sari na tie Livaeti: ari Zozabada, sapu sa tuna e Zesua, meke e Noadia sapu sa tuna e Binui. ³⁴ Ta nae beto meke ta pada sari doduru meke ta kubere tugo sa mamatadi ri doduru.

³⁵ Pa totona asa, arini pu pule maedi pa tinapusi pa Babiloni si vala i rini sari na dia vina vukivukihi vina uququ koasa Tamasa pa Izireli: Manege rua bulumakao keke pa hopeke butubutu Izireli, sia navulu onomo sipi kokoreo, zuapa navulu zuapa lami kokoreo vaquradi, meke ka manege rua qoti kokoreo pude na vina vukivukihi

tana sinea. Sari doduru hirerana sina vina vukivukihi vina uququ pa kenuna e Zihova. ³⁶ Meke veko vala nia tugo rini sa leta vasina ta kubere sari na ginarunu tanisa baṅara koari na qavuna meke sari na koimata pa Pinaqaha Popoa pa Kali Lodu Rimata pa Ovuku Iuparetisi. Meke toka ni rini sari na tinoni meke sa Zelepade te Tamasa.

9

Habai ri na Tie Ziu sari Tie Huporo

¹ Sipu ele ta tavete sari na ginugua hire, si mae koa rau sari na koimata meke zama guahe, “Sari na tinoni Izireli meke gua tugo rina hiamā meke na tie Livaeti si lopu hite paqaha pule ni si arini koari na tiedi rina popoa pu ari dia hahanana kaleadi, sari tie Kenani, na tie Hitaiti, na tie Perizaiti, na tie Zebusaiti, na tie Amoni, na tie Moabi, na tie Izipi, meke na tie Amoraiti. ² Sina ele haba vagi i rini sari dia vineki pude na dia barikaleqe meke va haba ni tugo rini sari tudia koreo. Ke ele varihenie sa butubutu hope koari na tiedi rina popoa pu koa vari likohae. Meke koasa sineke tinarae hierana si namu ele koa va kenue tugo sari na koimata meke na ṅati palabatu,” gua si arini. ³ Sipu avoso nia rau si hie si rikati rau sari na qua poko meke puki rau sari kalu pa batuqu meke sari na gumiqu meke habotu hodahodaka meke talotaṅa qua mo. ⁴ Meke sari doduru pu mala ni sari na zinama tanisa Tamasa pa Izireli koasa vina gugue tadi na tie ta raovodi sapu tiqe pule, si varigara vari likohae nau rini sipu habotu talotaṅa si rau, meke osolae kamoā tu sa totošo vukivukihi veluvelu. ⁵ Meke koasa vinukivukihi veluvelu si tiqe tekulu si rau koasa qua tinalotaṅa. Ele ta rikatadi tu sari na qua poko meke kokotuṅu gore si rau meke va sage lani rau sari na limaqu koe Zihova sa qua Tamasa.

Varavara Helahelae se Ezara sa Hiama

⁶ Meke zama si rau, “Kei qua Tamasa, namu kurekure si rau, pamaⁿa va eⁿa ia rau sa isumataqu koa Goi na qua Tamasa, sina ele sage va ululae hola sari na mami kinaleana holani sari batu mami, meke ele kamo atu pa maⁿauru sari mami sinea. ⁷ Podalae koari na rane tadi na tiatamamami meke kamo sa rane hie si ele koa pa sinea nomana si gami, meke ele tava kilasa la pa limadi rina baⁿara huporodi si gami, meke sari na mami baⁿara, meke na mami hiama, si ta sekei vedara, ta raovo vagi pa tinapusi, pa zinalozalo meke pa kinurekure, kamo gua tugo pa rane ⁿinoroi. ⁸ Ba kamahire, pa keke totozo papakana, si ele tataru vasinahite ni gami Goi Zihova, na mami Tamasa, pude veko hola gami si gami kaiqa pu toa hola, pude tava sare si gami meke koa va leana si gami koasa Nana vasina hopena. Koa gua asa si va ⁿedali Goi mami Tamasa sari na matamami meke va toa pule na vata rupaha gami Goi si gami pa mami tinapusi. ⁹ Na tie ta pusimami si gami! Ba lopu veko pani gami Goi mami Tamasa si gami pa mami tinapusi, ba ele va kamo Goi koa gami sa Mua tataru nabuna pa kenudi rina baⁿara Pesia, pude va toa vasinahite gami pude kuria sa Zelepade Tamugoi na mami Tamasa, pude tuvakia sapu zuzuluna meke pude koa pule sa bara pa vasileana hie pude kopuni gami pa Ziuda meke pa Zerusalem.

¹⁰ Kei mami Tamasa, na sa pule si boka zama nia gami kamahire? Ura ele veko pani gami sari na Mua tinarae, ¹¹ saripu garunu vura ni Goi koari na mua nabulu na poropita totozo zama si Goi, ‘Sa popoa sapu nuquria gamu si koa ia rina tie huporo. Tava bonina koasa tinavete kaleadi hola tadi ninæ butubutu huporo meke koari na dia hahanana pu siⁿia na boni si asa! ¹² Koa gua asa si mi lopu vala i sari na tumia vineki koari na tudia koreo,

meke lopu vagi sari na tudia vineki pude va haba ni sari na tumia koreo, meke lopu hata ia sa dia binule na binaere, pude boka koa **ninira** si gamu. Pude gua asa si kote hena ia gamu sa vuana sa popoa meke veko hola ia si asa koa rina mia koburu ninae rane ka rane.*¹³ Meke sari doduru pu ele ta **evana** mae koa gami si pude lipui sari na mami tinavete kaleadi meke sa mami sinea nomana, sina Agoi, na mami Tamasa, si lopu nomana sa vina kilasa sapu poni gami Goi gua sapu garo koari na mami sinea, ba ponini gami Goi si kaiqa tie pude koa hola kamo sa rane **ninoroi**.¹⁴ Vegua, kaqu seke pulei gami sari na Mua ginarunu meke varivarihaba la koa rina tinoni pu hoke tavetaveti sari na hahanana kalekaleadi hirerana? Vegua, lopu kaqu bugoroni gami Goi, osolae ta huara si gami, osolae kote loke tie si hite koa hola?¹⁵ Kei, Zihova, Tamasa pa Izireli, **Tonotomu** si Agoi! Kaiqa gami si ta harupu, meke korapa koa kamo pa rane **ninoroi**. Dotu, ele koa pa kenumu Goi si gami koari na mami sinea, ba koasa ginugua hie si lopu hite keke sapu boka turu pa kenumu Goi.”

10

Helahelae nia Rini sa Vinarihaba Sea

¹ Sipu korapa varavara se Ezara meke helahelae ni sari na sinea; kabo, meke kokotunu gore pule nia telena si asa pa kenuna sa Zelepade te Tamasa si varigara mae koa sa sari palabatu na barikaleqe meke na koburu pa Izireli, meke kabo sisigiti si arini. ² Meke zama la koe Ezara se Sekanaea, sa tuna koreo e Zehieli pa tutina e Elami, “Ele tavete va sea la koasa mami Tamasa si gami, na haba i gami sari barikaleqe huporodi tadi na butubutu pu koa varilikohae ni gami. Gua ba korapa koa nana si keke vasi sira^{na} pude kote leana sa butubutu Izireli. ³ Gua asa ke

* 9:12 Ekd 34:11-16; Diut 7:1-5

mada tavetia si keke vina tatara koasa nada Tamasa, pude veko pani gami sari doduru barikaleqe hire meke sari na dia koburu. Kaqu tavetia gami gua sapu tozini gami agoi meke sari doduru pu pama^{na} ni sari na ginarunu te Tamasa. Kaqu lulia gami gua sapu ta kubere koa sa Tinarae te Tamasa. ⁴ Mu turu, ura na mua tinavete goi si hie! Meke gami si kote zuka igo, gua asa ke koa ninira, mamu tavetia!”

⁵ Meke gasa turu se Ezara, meke va tokotokori sa sari na koimata tadi na hiama, na tie Livaeti, meke sari doduru koimata pa Izireli pude kaqu tavete va gorevura ia rini gua sapu ta zamae. Ke somana tokotokoro si arini.

⁶ Vura pa kenuna sa Zelepade te Tamasa se Ezara meke la koa pa lose te Zehohanani, sa tuna Eliasibi vasina va hola ia sa sa boⁿⁱ, meke lopu hena ginani na napo kolo si asa, sina besu nia sa sa vina gugue tadi na tie pu pule maedi pa tinaraoovo. ⁷ Meke ta garunu vura si keke inavoso pa doduruna sa popoa Ziuda meke pa Zerusalema koari doduru tie ta raovodi pu ele pule, pude kaqu varigara pa Zerusalema si arini. ⁸ Meke pa ginarunu tadi na koimata tadi na tinoni, be ari sei si lopu mae sipu ele hola ka neta rane, si kaqu ta vagi sari dia pepeso meke likakalae, meke arini si kaqu ta hitu taloa koasa vinarigaraedi rina tie pule maedi. ⁹ Meke varigara beto pa Zerusalema, koari ka neta rane sari doduru tie pa butubutu Ziuda meke Benisimane. Na sidara vina sia si asa koasa rane vina hiokona puta. Meke habotu beto sari doduru tie koasa pavasa nomana pa kenuna sa Zelepade te Tamasa meke neneqara nia rini sa ginugua hie meke sina na lovua lavata tugo si korapa hoqa koasa toতোসা asa.

¹⁰ Meke turu se Ezara sa hiama, meke gegesi sa si arini, “Ele seke tinarae si gamu meke habai sari na barikaleqe tadi na butubutu huporodi, meke gua asa ke va nomaia

gamu sa sinea pa Izireli. ¹¹ Ego, mi helahelae la koe Zihova sa Tamasa tadi na tiatamamia, mamu tavetia sa Nana hiniva. Mi paqaha puleni gamu si gamu koari na tinoni huporo tatadi meke koari na barikaleqe karovodi.”

¹² Meke olana va ululae sari doduru, “Leana, kaqu tavete lulia mo gami gua sapu zama nia goi. ¹³ Ba soku si arini meke na totošo rukuruku bisa, ke lopu boka turu pa sada si gami. Meke lopu tana keke babe karua rane mo sa tinavete hie, ura ele tavete va sea hola si gami pa ginugua hierana. ¹⁴ Madi turu habotu nia rina koimata sa butubutu lavata. Sarini pu haba barikaleqe karovodi si madi mae pa totošo ta mutina meke tutuvi sari na koimata na tie varipitui pa hopeke vasileana, osolae pana tava hola koa gami sa tinanaziri maninina tanisa mami Tamasa.” ¹⁵ Teledia ari Zonatani sa tuna e Asahele meke e Zahazia sa tuna Tikiva si lopu hiva nia si hie meke tokani ari Mesulama, e Sabetai, sa tie Livaeti sari kara.

¹⁶ Gua asa ke taveti sari na tie pule maedi gua sapu tava ego. Vizati Ezara, sa hiama, saripu koa palabatu ni sari na butubutu tadi na tamadia pa hopeke puku tututi tadi na tamadia meke hopeke ta poza si arini. Koasa rane kekenu pa sidara vina manege puta si habotu pude vilavilasa sari hopeke tamaloana pu haba tie karovodi. ¹⁷ Meke koasa rane kekenu pa sidara kekenu si vilasa betoi rini sari doduru palabatu pu habai sari na barikaleqe karovodi.

Ta Veko Palae sari Barikaleqe Huporodi meke sari na Tudia

¹⁸ Saripu haba barikaleqe karovodi koarini si gua hire: Arini pu tuti gore mae koe Zosua sa tuna Zoadaki meke sari na tasina: Maseia, e Elieza, e Zaribi meke e Qedalaea. ¹⁹ Va tatara si arini pude veko pani sari na dia barikaleqe meke sa dia vina vukivukihi tana sinea si keke sipi kokoreo.

- ²⁰ Arini pu tuti gore mae koe Ima, si ari Hanani, e Zebadaea.
- ²¹ Arini pu tuti gore mae koe Harimi: Maseia, e Ilaiza, e Semaëa, e Zehieli meke e Uzaea.
- ²² Arini pu tuti gore mae koe Pasahuru: Elionae, e Maseia, e Isimeli, e Netanela, e Zozabada, meke e Elasa.
- ²³ Sari na tie Livaeti:
Ari Zozabada, e Simeï, e Kelaia (asa sapu ta pozae Kelita tugo), e Petahia, e Ziuda, meke e Elieza.
- ²⁴ Sari na tie kerakera na mikemike pa Zelepade:
Eliasibi.
Sari na tie kopu pa Zelepade:
Salumu, e Telemi, meke e Uri.
- ²⁵ Kaiqa pule:
Sarini pu tuti gore mae koe Parosi: Ramia, e Izia, e Malikiza, e Mizamini, e Eleaza, e Malikiza, meke e Benaëa.
- ²⁶ Sarini pu tuti gore mae koe Elami: Matania, e Zakaraëa, e Zehieli, e Abidi, e Zeremoti, meke e Ilaiza.
- ²⁷ Arini pu tuti gore mae koe Zatu: Elionae, e Eliasibi, e Matania, e Zeremoti, e Zabadi meke e Aziza.
- ²⁸ Arini pu tuti gore mae koe Bebai: Zehohanani, e Hananaëa, e Zabai, meke e Atalai.
- ²⁹ Arini pu tuti gore mae koe Bani: Mesulama, e Maluki, e Adaia, e Zasubi, e Seali, meke e Zeremoti.
- ³⁰ Arini pu tuti gore mae koe Pahati Moabi: Adina, e Kelali, e Benaëa, e Maseia, e Matania, e Bezaleli, e Binui, meke e Manase.
- ³¹ Arini pu tuti gore mae koe Harimi: Elieza, e Isiza, e Malikiza, e Semaëa, e Simione, ³² e Benisimane, e Maluki, meke e Semaria.
- ³³ Arini pu tuti gore mae koe Hasumi: Matenai, e Matata, e Zabadi, e Elipeleti, e Zeremai, e Manase, meke e Simeï.

- ³⁴ Arini pu tuti gore mae koe Bani: Madai, e Amaramu, e Ueli, ³⁵ e Benaëa, e Bedeia, e Keluhi, ³⁶ e Vania, e Meremoti, e Eliasibi, ³⁷ e Matania, e Matenai, meke e Zasu.
- ³⁸ Arini pu tuti gore mae koe Binui: Simeï, ³⁹ e Selemaea, e Netani, e Adaia, ⁴⁰ e Makenadebai, e Sasae, e Sarai, ⁴¹ e Azareli, e Selemaea, e Semaria, ⁴² e Salumu, e Amaraëa, meke e Zosepa.
- ⁴³ Arini pu tuti gore mae koe Nebo: Zeieli, e Matitia, e Zabadi, e Zebina, e Zadai, e Zoili, meke e Benaëa.
- ⁴⁴ Sari doduru hire si haba barikaleqe karovodi meke kaiqa arini si ari dia barikaleqe pu ele podo koburu. Ke luara pani turaⁿae ni rini sari na dia koburu.

Buka Hope

The Holy Bible in the Roviana language of the Solomon Islands

Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 24 Dec 2020 from source files dated 24 Dec 2020

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5